

PANURUS

FUGLE OG NATUR I SØNDERJYLLAND

ORNITOLOGISK FORENING
FOR ALS OG SUNDEVED

54. ÅRGANG

2020

NR 2

INDHOLDSFORTEGNELSE

Danmarks fugle skal tælles	2
Forord	3
Mine ugler	4
Vendehals	5
Mere føde til stork og andre	6
Yndlingsfuglen	8
Side 9 fuglen	9
Ørnene i Danmark 2019	10
Pomeransfuglen	12
Skagen-træf 2020	14
Spætter	16
Kassesucces i kystnære skove	18
Skalleslugerprojektet omkring Sønderborg	21
Opslagstavlen	22
Gæt'n fugl	23
Atlinganden	24
Gæt et spektrogram	25
Skalleslugerkontrol 2020	26
Mine agerhøns	28
Turforslag	29
Fiskeørne TV	32
OAS fugleture - juni-august	30
Formandens PIP	30
Dagens spejdergerning	31
Fotos af Johan Chr. Homann	33

Forsidebillede
Syngende blåhals
Foto: Johan Chr. Homann

Bagsidebillede
Viberede
Foto: Gunnar Andersen

DANMARKS FUGLE SKAL TÆLLES MED NYE METODER

Punkttællinger af fugle har siden 1975 været ryggraden i den systematiske indsamling af data om Danmarks almindelige fuglearter. Nu udvides projektet, blandt andet med såkaldte spontantællinger og tællinger om natten.

Du finder et punkt helt efter eget valg, både når det gælder naturtyper og tidspunkt på dagen. Du registrerer alle fugle på punktet i fem minutter – og indtaster så resultatet til Dansk Ornitologisk Forening for eksempel ved hjælp af din nye app på mobiltelefonen. Så enkelt bliver det fremover at bidrage til naturovervågningen i Danmark.

Se artiklen her.

https://www.dof.dk/om-dof/nyheder?nyhed_id=1822

FORORD

Af Viggo Petersen

*Nu er dagen fuld af sang,
og nu er viben kommen,
bekkasinen natten lang
håndterer elskovsstrommen.*

Jeppe Aakjær

Kære læsere. Lad mig starte bagfra. På Bagsiden finder du et billede af en viberede. Når jeg tænker tilbage på min barndom, var det at finde en viberede en herlig oplevelse for en spirende fuglekigger. Jeg har faktisk ingen set siden. Jeg er ret sikker på, at mange af jer aldrig har været så heldig.

Sidste nummer var tilegnet ugleerne, denne gang er der en del artikler om stor skallesluger, som jo er Sønderborg kommunes ansvarsart.

Vi følger igen fuglelivet i Gunnars have og Jesper skriver om tiltag omkring Smedager, der skulle give mere liv til frøer og andet. Føde til Tommy og Annikas unger. Vi ved nu, at sådan skulle det ikke gå, men arbejdet er jo ingenlunde spildt.

Og vinderen blev gærdesmutten ifølge Jens' grand prix afstemning.

Per skriver lidt fakta om pomeransfug-

len og atlinganden, to smukke fugle i vores natur.

Samt mange flere artikler fra jer læsere, som er med til at holde bladet i gang.

Panurus er som sædvanligt prydet af flotte fuglebilleder af vores dygtige fotografer.

Efter sommerferien starter vi forhåbentlig igen med et fuldt turprogram.

Men glem ikke at dele jeres sommeroplevelser med os andre her i Panurus.

Side 9 fuglen relanceres sjovt nok på side 9. For at komme i betragtning hertil og for at bevare side 9 konceptet, skal fuglen være af hunkøn. Jeg håber at du er med på ideen, og sender billeder af de lækreste "tøser". På denne måde får vi også fotos af hunfuglene.

Til sidst er blot at ønske jer alle en dejlig sommer.

Annonce

Redekasser & Foderhuse

Kig ind på hjemmesiden for typer og priser.

Afhent på mit værksted, eller jeg sender.

Specielle kasser fremstilles gerne efter ønske.

Hans Erik Lock, Aubækvigvej 2, 6200 Aabenraa
tlf. 7462 2203, mobil 2224 5287, mail lock1@live.dk

www.Redekassebyggeren.dk

MINE UGLER

Af Gunnar Andersen

I sidste nummer af Panurus skrev jeg, at natuglen sikkert lægger æg tidligere i år på grund af den milde vinter, og den første unge kom frem i hullet i redekassen den 1. maj. Det er 9 dage tidligere end i foråret 2019. Redekassen er placeret med hullet mod øst i et gammelt elletræ bag ladden. Ungen ser ud, som om den un-

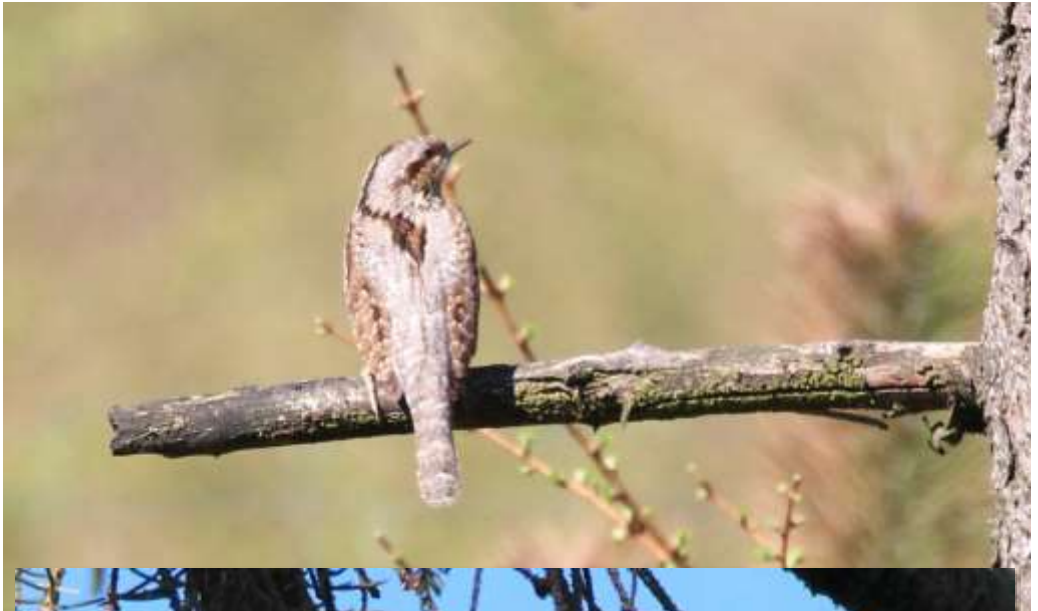
drer sig over den store verden. Det må være en god start på maj måned og en forhåbentlig god sommer.

*Majkulde gør, at man må krybe tæt sammen for at hygge sig og holde varmen.
Her gælder afstand ikke.*

VENDEHALS

Foto: Kim Hagen Andersen

Vendehals fra Frøslev Mose, 2020 (se artiklen om spætter side 16/17)

MERE FØDE TIL STORK OG ANDRE DYR OMKRING SMEDAGER

Af Jesper Tofft

Som det nok vil være en del bekendt, har den lille landsby Smedager nord for Tinglev i en årrække huset det eneste storkepar i Jylland. Dog skete det for fuglevenner glædelige i 2019, at der også ved Bækmarksbro i Nordvestjylland bosatte sig et nyt par.

Det moderne landbrug levner ikke megen føde til storken, hvilket har været grunden til, at man ved Smedager har måttet ty til at give storkene ekstra føde for at være sikre på at få flyvefærdige unger. Dette bør imidlertid kun være en nødløsning, da storke såvel som andre vilde dyr bør kunne finde deres føde selv. Men man ser, at storkepar slår sig lidt tilfældigt ned i områder, hvor der ikke altid er optimal føde i landskabet.

I et forsøg for at forbedre fødegrundlaget for storken ved Smedager blev der i foråret 2019 i samarbejde med foreningen Storke-ne.dk, de lokale lodsejere samt konsulentfirmaet Ravnhøj Consult påbegyndt et projekt med etablering af en række nye småsøer samt restaurering af ældre, tilgroede småsøer. Det sker indenfor en radius på ca. 5 km fra Smedager.

Det er lykkedes at skaffe finansiering fra Markus Jebsens Naturpulje til at etablere over 20 sådanne små vådområder. Dette kan kun lade sig gøre ved at få etableret et tillidsfuldt samarbejde med de lokale lods-
ejere, landmænd og hobbylandmænd, og disse har heldigvis været meget positive.

Landmændene har selv peget på våde pletter i markenerne, som har ingen eller lav landbrugsmæssig værdi. Således kan landmænd og andre lodsejere, som ejer egnet jord, medvirke til at styrke natur-
elementerne i landbrugslandet. Udover søerne er der indgået aftaler om plantning af flere levende hegn samt nogle små vildtremiser. Sådanne steder er ikke kun af værdi for det jagtbare vildt, men fungerer også som ledelinjer i landskabet for smådyr og som levesteder for småfugle, insekter -

*Stadier i etablering af en sø.
Søerne etableres på private marker og der er derfor ingen direkte adgang, hvilket sikrer mest mulig ro for de fremtidige beboere.*

og for padden udenfor yngletiden.

Det er ikke nogen hemmelighed, at også mulighederne for en mere varieret jagt har spillet en motiverende rolle for nogle lods ejere.

Status er i skrivende stund – februar 2020 – at der er indgået aftaler med 9 lodsejere om i alt ca. 25 små vådområder, hvoraf de 11 er udført i efteråret 2019, mens resten afventer mere tørt vejr, så gravemaskinerne kan arbejde i marken - samt i nogle tillæde tilladelser fra kommunen. Man kan dog ikke gå ud fra, at kommunen giver tilladelse til alle de ansøgte søer. Vi stiler efter at alle søer, som der kan gives tilladelse til, er udført i løbet 2020.

disse i besiddelse. Allerede i efteråret 2019 sås de første guldsmede og andre insekter ved de først anlagte søer og en del fugle som dobbeltbekkasiner, ænder, svaner og gæs har været på besøg. Det bliver interessant at følge denne udvikling.

Det er klart, at Jylland ligger placeret ved den yderste nordvestgrænse af storkens udbredelsesområde i Europa, og forekomsten må betegnes som marginal. Dvs. at storkene kan forsvinde igen uden at blive erstattet af nye par. Dette er projektet bevidst om, selvom der nogle steder i landene syd for Danmark, Tyskland og Holland, er positive takter for storken i disse år, som kan give håb om en fornyet udbredelse

Tommy og Annika, Smedager - foto: Lars Peter Hansen, 2020

Håbet er, at de mange søer på sigt vil medvirke til at producere mere føde til storken som frøer, fisk, insekter, mosegrise m.v. Disse smådyr vil i en vis grad sprede sig ud i landskabet og siden blive spist af storken og andre dyr ude på markerne, da storken ikke gerne går rundt ved søer med høj vegetation af dunhammer, siv etc. Det vil dog nok tage nogle år, da der p.t. kun er ret få velfungerende småsøer og vandhuller i området, og fra disse skal smådyr som i første omgang insekter og padden udvandre til de mange nye levesteder og tage

mod nord. Men tilbage bliver under alle omstændigheder basis for et mere rigt dyreliv i området. F.eks. for tranen, som i stigende omfang optræder på egnen, og den yngler sandsynligvis allerede i Terkelsbøl Mose, om end der kun er meget få vandflader inde i mosen trods det meget store moseområde på over 400 ha.

Sluttelig skal det nævnes, at der ikke er offentlig adgang til de nye søer, som alle ligger på private, dyrkede marker. Nogle få kan dog ses fra vejene.

- OG VINDEREN BLEV: GÆRDESMUTTE

Af Jens Eriksen

I forrige nummer af Panurus bad jeg jer om at fortælle, hvilke danske fugle I holder mest af.

I alt 16 OAS'ere meldte ind.

Reglerne var, at I kunne vælge seks arter. Den øverste på listen fik 6 points, derefter 5, 4, 3, 2 og 1 point. I alt 43 arter blev valgt. Med en total på 40 points blev gærdesmutte en suveræn vinder. Rødhals og solsort delte andenpladsen og blåmejsen blev nr. fire. Derefter var der et langt spring til de næste arter, sanglærke og gulspurv. Hele listen ser sådan ud:

Gærdesmutte
Foto: Hanne og Jens Eriksen

1	Gærdesmutte	40			Ravn	5
2	Rødhals	33			Rødstjert	5
	Solsort	33			Stær	5
4	Blåmejsen	31	25		Halemejsen	4
5	Sanglærke	17			Kærnebider	4
6	Gulspurv	13			Lille skallesluger	4
7	Nattergal	11	28		Atlingand	3
	Stillids	11			Grågås	3
9	Bogfinke	10			Spurvehøg	3
	Kærsanger	10			Stor hornugle	3
11	Hedehøg	7	32		Grønirisk	2
	Hvid vipstjert	7			Fiskeørn	2
	Isfugl	7			Lille lappedykker	2
	Landsvale	7			Natravn	2
	Vibe	7			Rørspurv	2
16	Grønsisken	6			Silkehale	2
	Tårnfalk	6			Skægmejse	2
18	Dompap	5			Strandskade	2
	Hvid stork	5			Trane	2
	Mursejler	5	41		Sandløber	1
	Musvit	5			Sivsanger	1
					Stor skallesluger	1

Rødhals
Foto: Svend Ove Jensen

Solsort
Foto: Svend Ove Jensen

SIDE 9

FUGLEN

Mit navn er stenpikker,
men kaldes også *oenanthe oenanthe*
Jeg bor i Sølsted Mose

Mine mål:
Længde 15 cm, vægt ca. 25 g

Mine livretter:
Insekter, biller, snegle og larver. Men
om efteråret spiser jeg en del bær.

Fremtidsønsker:
Finde en mage og stifte en lille familie
med 5-6 børn
Vinteren tilbringer jeg i Afrika (syd for
Sahara) sammen med familie og ven-
ner.

Foto: Viggo Petersen, 2020

ØRNENE I DANMARK 2019

Af Peben Jensen

Selvom der er en flot udvikling i ørnebestanden i Danmark, er der stor forskel på succesen hos de 3 arter, og det virker som om, at den indbyrdes konkurrence måske begynder at have en betydning.

Fiskeørnen fik for første gang 10 unger på vingerne på en sæson – fordelt på 5 par. Der var yderligere 1 rede besat, hvor en han holdt territoriet i hævd hele sæsonen. Han havde flere hunner på besøg, men kunne ikke holde på dem – sikkert

Fiskeørn
Foto: Klaus Bo Jensen

på grund af for meget menneskelig uro omkring reden, idet den var placeret lige op til en skovvej. Parrene er fordelt i Midt- og Nordvestjylland samt i Nordsjælland.

Kongeørnen er kun til stede i Danmark med en lille, men relativ stabil bestand i Nordjylland. Bestanden er dog meget sårbar og ungeproduktionen virke relativ

ustabil i de sidste år, ligesom det ser ud til, at der er en unaturlig stor udskiftning blandt forældrefuglene i nogle af parrene. I alt 3 unger – fordelt på 2 par – kom på vingerne. I alt 5 territorier var besat. Kongeørnen startede næsten samtidig med havørnen i Danmark, idet den første 2 unger kom på vingerne i 1999. I de forløbne 20 år er der alene kommet 44 unger på vingerne og bestanden gået fra 1 til 5 par.

En så lille bestand er truet af både forstyrrelser og indavl – og måske af konkurrence fra den succesrige havørn, selvom de ikke konkurrerer direkte på føden. Kongeørnen er måske i større konkurrence med jægerne, idet meget af dens føde består af arter som fasan, hare og kanin og andet jagtbar vildt.

Heldigvis er der forlydender om et par nye lokaliteter, hvor der er observeret kongeørn.

Havørnen havde for første gang over 100 besatte lokaliteter, og med en ungeproduktion på 130 i 2019 har vi nu en stor og sund ynglebestand i stort set hele Danmark. Siden de første 2 ørneunger i 1996 i Bankel og Hostrup i Sønderjylland, er der nu kommet i alt mindst 1077 unger på vingerne i Danmark.

Ynglesæsonen 2019 var præget af et blæsende, koldt og vådt forår, hvilket betød nedstyrtede reder og mislykkede yngleforsøg, og alligevel voksede bestanden. Som et kuriosum kan nævnes at hannen i parret ved Hejrede Sø på Lolland, der forsøgte at yngle første gang i 1993, men som fik sin første unge i 1997, stadig er i fuld vigør med 2 unger i 2019. Han er farveringmærket i Tyskland og er 28 år gammel! Denne han er far til 37 unger, der er kommet på vingerne mellem 1997 og 2019.

Selvom rederne er spredt over alle regioner, er der stadig en meget "østlig tyngde" i bestanden. Lolland har nok den tætteste bestand, men også Midt- og Nordvestsjælland er ligesom Fyn og Sydhavsørne begunstiget med en tæt bestand. I Østjylland er bestanden meget mere spredt, ligesom den er meget tynd omkring Limfjorden og i Vestjylland, og specielt Søhøjlandet og Limfjordsområdet synes at være et oplagt for en yderligere ekspansion i bestanden.

Her i Sønderjylland kom som nævnt de første ørneunger til verden i to reder, men her næsten 25 år senere er vi ikke nået over 10 besatte reder. Det kan godt undre, at vi ikke har et par ved søerne på Nordals, omkring Gråsten, ved Flensborg Fjord og flere andre steder. Til gengæld har vi fået nye reder i Tønder Kommune – sikkert drevet af den store bestand af specielt unge havørne i Vadehavet om vinteren.

Vadehavet er jo et stort spisekammer for mange fuglearter. I vinterhalvåret opstår der "flokke" af unge ørne, som spiser ude på vaderne (bl.a. af døde sæler på grund af sælpest) og vender tilbage til fælles overnatningspladser på land. Den 1. januar 2020 blev der observeret mindst 29 unge havørne, som overnattede på Fanø og der er observationer fra området nord for Højer på omkring 10 ørne. Vi må håbe, at disse unge fugle kan betyde flere par i Sønderjylland i tiden fremover.

Den store forøgelse af bestanden har sat Projekt Ørn i DOF under voldsom belastning, hvilket har medført at man har udpeget lokalkoordinatorer fordelt ud over landet. Her i Sønderjylland er det blevet undertegnede, som skal samle trådene og rapportere videre til Projekt Ørn. Man er derfor meget velkomne til at rapportere til mig på tlf. 22 26 69 25 eller på mail: sydoern@gmail.com, hvis der er oplysninger om nye ørnepar.

Havørn - Foto: Ørnetv-DOF

POMERANSFUGLEN

Af Per Bangsgaard

Pomeransfuglen

Eudromias morinellus eller *Charadrius morinellus*

Kendetegn: Pomeransfugl har en længde på 20-24 cm og et vingefang på 57-64 cm. Den er lidt mindre og mere buttet end hjejle, som den ligner i form. I sommerdragt kendes den på meget kraftigt udviklede, hvide øjenbrynsstriber, som mødes i nakken, på hvid strube og på smalt sort og hvidt brystbånd som skiller gråt øvre bryst fra orangebrunt (som en tørret pomeransskal) nedre bryst og flanke, som går over i sort bugskjold; oversiden er gråbrun, undergumpen hvid og benene grøngule. Hunnen er klarere farvet end hannen. Hannen har i det hele taget de bedste kamuflagefarver, da den tager sig af udrugningen af æggene samt plejen af ungerne. I vinterdragt forsvinder de klare farver, den bliver gulbrunlig med blegt gulbrun øjenbrynsstribe, med et mere diffust, hvidt brystbånd, lys bug og tydelige lyse kanter på rygffjerene.

Ungfugl ligner adult i vinterdragt, men har mere distinkte gulagtige pletter langs rygffjerene.

I flugt er fuglen langhalet og har relativt korte, spidse vinger. Desuden ses ensfarvede mørke vingeothersider (men det hvide skaft på yderste håndsvingfjer ses tydeligt) og hale med lidt mørkere endebånd og hvid bagkant.

Stemme: De fleste kald er svage. I flugten høres et kønt vy som ligner Hjejles, samt et ryleagtigt pjyrr. I parringstiden høres et vit-i-vit, et plyt-plyt m.fl.

Forveksling: Pomeransfugl kan forveksles med hjejle og strandhjejle.

Kilde: Fugle og Natur - Felthåndbogen

Mine oplevelser med disse flotte fugle

Her i 2020 har der været mange af disse flotte fugle rundt på vores marker langs vestkysten.

Det er fugle der kommer hvert år i april / maj måned og bliver her 2-3 uger inden de fortsætter deres rejse nordpå til deres yngle steder.

Det er næsten de samme marker de kommer på år efter år og kun hvis afgrøden måske er skiftet ud fra året før skifter de plads. Men de bliver i området og finder en anden mark tæt ved, hvor de plejer at være .

De vil gerne gå på markeder, hvor kornet lige er begyndt at spire for på disse markeder kan de finde meget føde

Den går og finder mange orme / larver på marken og samtidigt frø og korn de kan spise.

Når man vil finde dem skal man have tålmodighed da fuglene kan sommetider være svært at få øje på. De lægger sig ned på marken og da falder de godt ind i

terrænet .

Men når de søger efter føde er de lettere at få øje på. De løber måske en 2-3 meter ude på marken, stopper op, løber igen og på den måde er de lettere at få øje på..

De ses i flokke fra nogle enkelte fugle til helt op på små hundrede fugle på én mark.

Fuglene er meget tillidsfulde. Hvis man sidder inde i bilen kan man få dem meget tæt på. Har selv oplevet i år, hvor de var omkring 10 m. fra bilen Det er fordi i de områder de yngler er de ikke vant til mennesker og ser ikke dem som fjender. Det samme oplever man ofte med andre fugle der yngler i disse områder bl.a. høgeuglen.

Der er også en anden ting ved disse fugle i forhold til mange andre fugle. Man tror at det er hannen der har de kraftigste farver, men her er det lige omvendt. Det er hunnen der har de stærkeste farver selvom der ikke er meget forskel på dem. I flokken er der også en del fugle der ikke er udfarvet endnu og jeg tror det er fugle der er med på trækket, men ikke yngler i

år. Det ser man jo tit ved andre fuglearter, at de skal være 2 år for at yngle. Det er ikke noget jeg kan dokumentere, men noget jeg gætter mig til. Jeg ser det også hos biæderne, som også gerne skal være 2 år inden de yngler.

Når man ser og iagttager pomeransfuglene kan man også se, at der er stor magtkamp imellem hannerne. Her tænker jeg tit på brushanerne, som også vil gøre indtryk på hunnerne. Så mon ikke de udparrer inden de drager af sted mod nord. Så når de er fremme på ynglepladsen er de klar til at gå i gang med parringen. Man skal jo huske på at der, hvor de kommer op for at yngle er sommeren kort, så det er med at være klar til at yngle, så ungerne får de bedste betingelser til at vokse sig store inden, de vender næbbet mod syd og flyver tilbage til varmere himmelstrøg.

De vender tilbage om efteråret, hvor de igen opholder sig her i Danmark inden de fortsætter rejsen sydpå.

Men her er de ikke så eftertragtet at se på da de nu er gået i vinterdragt og har ikke de flotte farver som de har i foråret.

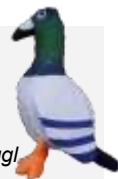

SKAGEN-TRÆF 2020

Af Klaus Bo Jensen

Bunken Fuglestations lykkefugl

Hvert år afholdes der et "Skagen-træf" i den sidste uge i april og første uge af maj. Mange fuglevenner møder ind på Grenen for at få del i "Europas bedste forårs-fugletræk". Sådan var det igen i år, selvom "Corona-effekten" havde sat ind. Det officielle træf var aflyst, men fuglefolket er jo nogle sejllivede "personager".

Således også de 3 OAS'er – Viggo Petersen, Anders Otto Nielsen og undertegnede. Vi havde lejet et sommerhus i Råbjerg – små 15 km syd for Skagen (prisbilligt og tilpas tæt på). Vi ankom til sommerhuset lørdag den 25/4 omkring kl. 16, så dagens Skagenstur måtte vente. Sommerhuset lå dog i Råbjerg Klitplantage, så det "vrimlede" med fugle i området. Der blev bl.a. hørt/set sortmejsse, topmejsse, og den lille bitte-fuglekonge (*aldrig set, kun hørt...måske, red.*)

Søndag morgen (kl 9 efter lidt morgen-tømmermænd") stod vi på verandaen og sundede os. Pludseligt blev der råbt "trækkende rovfugl" over matriklen. Jensen råber "det er sg. en ørn – brede vin-

ger og kort bred hale". Vi henter fotoudstyr og knipser løs.

Det er "sørme" en lille skrigeørn – hvor heldig kan man være. Ny DK-art for ALLE. Jeg indberetter omgående på "Bird-Alarm", og afventer yderligere. Ca. en time senere melder Søren Brinck, Fanø fuglestation ud, at ørnen er genfundet over "flagbakken". Jubiiiiii – korrekt bestemmelse og fuglen er blevet set af andre !!

Sådan fik vi 3 en "særlig status" i ugens løb i Skagen, som dem, der fandt lille skrigeørn. Vi var også hurtige til at udråbe vores sommerhus til "Bunken Fuglestation". Og vi overvejede, at få lavet nogle T-shirts med bl.a. "Viggo P – nu med lille skrigeørn".

Ellers er Skagen bare et fugle-eldorado her i slut-april. Det vrimer med trækfugle pga. geografien – mange fugle trækker op igennem Jylland for selvfølgelig at ende i Skagen. Og f.eks. på Flagbakken kan man overskue både trækket vest- og østover i små 30 meters højde.

Lille skrigeørn over Bunken fuglestation
Foto: Anders Otto Nielsen

*Sule der bliver moppet af en sølvmåge
Foto: Klaus Bo Jensen, Nordstrand*

Vi nåede desværre ikke ud på Grenen til Rolf i vores "fuglekikkeri" – bl.a. fordi vejret ikke var optimalt. Men vi fik besøgt Nordstrand, Ellekrattet og Flagbakken.

Nordstrand skal besøges tidligt om morgenen for bl.a. trækkende hvidnæbbet lom, islom, sortstrubet lom samt alle de trækkende småfugle. Omkring kl. 10 er det slut ! "Bunken-fuglestation" var desværre ofte lidt for sent ude til et ordentligt morgentræk !

Til gengæld besøgte vi flere gange det berømte "ellekrat" på Grenen. Stor fiasko ! Vi så/hørte intet af betydning. Ikke engang broget fluesnapper eller andre spændende småfugle. Andre var dog mere heldige end os. Bl.a. også andre OAS'er som Vera og Orla Jessen, der også havde fundet vej herop.

Svend Anker Schwebs var selvfølgelig også at finde deroppe hele ugen igen. Ham havde vi mange ture sammen med i området. Og så elskede han lige at kikke forbi sommerhuset ved aftenstide til et godt glas rødvin og en fuglesnak.

Til gengæld var "flagbakken" en succes. Her skal man ankomme omkring middag og blive der hele eftermiddagen. Bedst i vestenvind, men det går bestemt også i øst- og sydlige vinde. Og så kan man alligevel overskue området i alle vindretninger.

Rovfuglene kom trækkende i en lind strøm. Først kom musvåger og spurvehøge, Senere kom enkelte rørhøge, fjeldvåge, fiskeørne, rød og sort glente, blå kærhøg og steppehøg. Sidst på eftermiddagen kom så falkene med vandrefalk og lærkefalk som "creme d'la creme".

Ventetiden på "flagbakken" blev nydt i selskab med "op til 10 fuglenørder". Søren Brinck, Fanø specielt ! Han er en herlig gut, og så er han bare en dygtig fuglemand.

Jeg skylder også lige at sige, at vi tog en lille afstikker sydpå til Frederikshavn havn for at få tejsen. Denne lille, flotte alkefugl, der yngler på Hirsholmene tæt på Frederikshavn. En smuk, smuk fugl i sort, hvid og med rødt næb og ben. Der lå heldigvis 4 tejster i havnen, så vores lykke var gjort.

Jeg fik det jeg kom efter på Skagen. Jeg håbede på op til 5 nye DK-arter – men måtte stille mig tilfreds med 2 nye DK-arter: Lille skrigeørn og sort glente. Godt så !

Jeg er HELT overbevist om, at jeg igen er at finde på Skagen til næste forår. Det har været en helt igennem fed oplevelse, at være tilstede deroppe i slut april, og jeg vil bestemt igen booke "Bunken-fuglestation" til næste år.

SPÆTTER

EN UVIDENSKABELIG AFHANDLING

Af Kim Hagen Andersen

Der findes ca 350 arter af spætter i verden, fra den største elfenbensspætte (som man troede var uddød) der er som en stor krage til den mindst rufous piculet der er 8-10 cm det vil sige mindre end blåmejsen. De er delt ud over hele verden dog findes der ikke spætter i Australien, New Zealand og på Madagaskar.

I Danmark har vi 5 spætter der er ynglende. Om mellemflagspætten yngler i DK har jeg ikke kunne finde ud af så den er undladt i denne sammenhæng.

Stor flagspætte
Foto: Kim Hagen Andersen

Stor flagspætte er den mest talrige med ca 100.000 ynglende par. Den kan blive 5-10 år gammel, og lever primært af insekter og larver, men går heller ikke af vejen for at plyndre reder får æg og unger fra andre småfugle. Om vinteren spiser den frø fra kogler som den hakker ud i eget værksted. Værkstedet er en gren

eller en kile i et træ hvor den kan sætte koglen fast og bearbejde den. Med alt det hakken slider den ca 3 næb op om året, så næbet gror hele tiden.

Lille flagspætte
Foto: Kim Hagen Andersen

Lille flagspætte som er vores og Europas mindst spætte, ynglede første gang i Danmark, på Sjælland i 1964. Det var en under art fra Sverige, og i Sønderjylland har vi en under art fra syd. (ingen af dem er dog en selvstændig art) der yngler i dag anslået mellem 70-150 par i DK. Den føde er insekter og larver, insekter kan også fanges i lufte som en fluesnapper. Den kan om vinteren mødes i "mejsle tog". Fuglen foretrækker fugtig løv og Blandskov. Reden mejsler den ud hvor der er fugtigt og den foretrækker hvid og rød el.

Spætter hakker med en hastighed på 6 m/sek. der er ca. 40 km/t og det op til 10.000 gange i døgnet. Det påvirker hovedet med ca. 1000 g. Dette kan lade sig gøre da den er lidt special bygget. Spættens tungeben går som en løkke omkring kraniet og det virker som en sikkerhedssele der holder hovedet på plads. Asymmetrisk næb tager en del af

stødet så hjernen bliver mindre belastet. Plade lignende knogler med svampet struktur, findes forskellige steder i kraniet, der hjælper med at fordele stødet og beskytter hjernen. Spættens tunge er i øvrigt også tornet så insekter og larver den fisker ud af træ bedre kan hænge fast.

Grønspætten er en allike stor fugl (30-36 cm) Der hoved saligt finder føde på jorden. Livretten er myrer som den "graver" ud af tuerne. Her hjælper den 10 cm. Lange klistrede tunge den meget når den stikker den ind i gangene og trækker myre, larver og pupper ud, den fortærer ca. 2000 af slagsen om dagen. Den tager også biller, larver og kan tage frugt og bær. Sort spætte spiser også myrer, men grønspætten afslører sig på sine ekskrementer, der ligner udbrændt cigar aske. Den yngler stort set kun i Jylland hvor den hugger rede hul i dødt træ men kan også bruge andres huller. Den har yngelpleje op til en måned efter ungerne har forladt reden. For at få plads til tungen, må den lige sno sig en gang rundt om hjerne inden den kommer ud af næbet.

Sortspætte
Foto: Klaus Bo Jensen

Sortspætten den størst af Europas spætter er ca. 45 cm. Den er på størrelse

med en krage, og er man ikke lige obs. på det når man er ude og kukkelure fugl, kan den snildt flyve forbi, uden at blive opdaget, man tror det "bare" er en krage. Sortspætten findes ikke på de britiske øer. Den foretrækker blandt skov og kan blive ca. 14 år gammel. Hovedparten af ynglende fugle er i Syd- og Østjylland

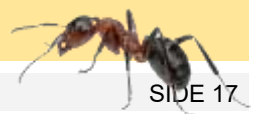

og på Nordsjælland. Denne spætte har også myrer som foretrukne føde, og helst herkulesmyrer. Et yngle-

par laver 2 redehuller, da de overnatter i hver deres hul. Når de yngler, er det hansenens hul der er rede. Der bliver ca. hugget 8-9 kg træmasse ud til et bo. Anslået bestand er 250-300 yngle par i DK.

Vendehalsen (foto: side 5) (16-18 cm) er en underart af spættterne. Den mangler støtte halen, så den kan ikke klatre som de andre spætter. Det danske navn hen-tyder til at den kan dreje hoved og hals ekstraordinært. Det kan sammen med dens hvæsende lyd og dens lange tunge, få fuglen til at minde om en slange, så den faktisk kan skræmme mindre rovdyr. Den findes i det meste af Europa dog ikke idet nordlige Skandinavien og de britiske øer. I DK yngler den primært i Jylland og Nordsjælland. Den har en forkærlighed for heder og hede plantager. Den er huleruger og er afhængig af naturlige huller, da den ikke selv kan hakke redehuller. I modsætning til de andre spætter vi har, er denne fugl en trækfugl med vinter kvarter i tropisk Afrika. Den lever hovedsaligt af myrer, men tager også insekter og edderkopper. Ungerne fodres gerne med myrepupper. Den lægger 7-10 æg. Der yngler ca. 75-100 par i DK, en fugl der desværre er i tilbagegang.

Kilde: The World Wide Web .

KASSESUCCES I KYSTNÆRE SKOVE

Af Jan Skriver, DOF

DOF's hjemmeside, april 2020

Sjælden andefugl har tidoblet sin bestand efter bolighjælp fra ornitologer

For få årtier siden ynglede blot 15-20 par stor skallesluger i de kystnære danske skove i Søn-

derjylland og Sydøstdanmark. Mindst 500 redekasser har hjulpet på andefuglens boligmangel og ført til en markant fremgang i omegnen af 150 ynglepar.

Der vurderes at være omkring 150 ynglende stor skallesluger-par i Danmark. De bor stort set alle i de nye redekasser, der er sat op af frivillige ornitologer. Foto: Per Schiermacker-Hansen.

Mangel på gamle hule træer ved søbredder og i kystnære løvskove har i årtier gjort det vanskeligt for en af Danmarks sjældne andefugle, stor skallesluger, at finde naturlige redehuller i løvtræer tæt på vandområder, hvor den kan lægge sine æg.

Men i løbet af de senere årtier har et korps af frivillige ornitologer i Dansk Ornitologisk Forening (DOF) med støtte fra en række kommuner sat rundt regnet 500 specialdesignede redekasser op på et halvt hundrede lokaliteter for at friste skalleslugere til at flytte ind.

Og missionen er lykkedes, så den tidligere meget sjældne danske ynglefugl, der på rødlisten hører til i kategorien af sårbare arter, de senere år har været i markant fremgang.

Udsigt til flere indflytninger

Vi vurderer, at Danmarks bestand af stor skallesluger dette forår tæller mindst 150 ynglepar, der stort set alle yngler i de redekasser, som ornitologer har sat op i artens kerneområder, siger Jan Blichert-Hansen, der er DOF's artscaretaker for stor skallesluger.

Det vil sige, at han holder et særligt vågent øje med arten og samler tallene for den nationale bestand.

Ved Sydøstsjælland's kyster fra Stevns til Vordingborg og videre til Lolland, Falster og Møn er der sat 300 redekasser op i løvskove nær kysterne. På Bornholm har stor skallesluger fået cirka 55 redekasser at bo i, mens kystskovene ved Sønderborg og på Als er blevet beriget med mindst 75 redekasser, som er sat op af

en gruppe frivillige ornitologer. Også i Svendborg har der været en lokal gruppe, der på eget initiativ har sat redekasser op til skalleslugere, fortæller Jan Blichert-Hansen, der spår, at den skovrugende dykand har udsigt til mere fremgang de kommende år.

Stor skallesluger yngler naturligt i hule træer i kystnære skove, ved søer eller langs større vandløb. På Møn er det for eksempel kendt, at den kan yngle i hule, stynede popler.

Men mangel på gamle og hullede træer, der mange steder i Danmark er forsvundet på grund af fældninger i det rationelle skovbrug, fik bestanden til at gå drama-

tisk ned i forrige århundrede.

I 1980'erne var der kun en snes ynglepar tilbage i Danmark. At der nu er mange muligheder for at finde ynglesteder i form af redekasser, vil kunne bane vejen for en ny epoke for arten og endnu flere ynglepar end de omkring 150, vi har kendskab til i år, siger Jan Blichert-Hansen.

Afgang efter to dage som ællinger

Sønderborg Kommune har ydet økonomisk støtte til redekasserne i den sydøstjyske skovnatur nær kysten, mens kommunerne Vordingborg, Faxe, Stevns og Guldborgsund har bidraget med praktisk

*Ungfugle, der næsten er flyveklare.
Foto: Per Schiermacker-Hansen*

hjælp til kasserne og deres opsætning i denne sydøstlige del af landet.

Også Naturstyrelsen har bidraget til kasse-succesen ved at støtte opsætningen af redekasser i statsskove.

De fleste redekasser holder typisk 15-20 år, før de skal skiftes ud, men de mest robuste har været intakte i op imod 30-40 år, siger DOF's artscaretaker, der tror, at der snildt kan gemme sig flere ynglepar af stor skallesluger, end de cirka 150 par, man i dag har kendskab til.

Husk at taste jeres observationer af ynglende skalleslugere ind i DOFbasen, siger han.

I disse dage ruger den store skalleslugerhun på kuld, som tæller 7-12 æg. Hun begynder først at ruge, når alle æg er lagt, for det er vigtigt, at æggene efter godt 30 dages rugning klækker på samme tid, så de dunede ællinger i samlet trop kan kravle ud af redehullet og dumpe ned i det vand, der skal brødføde dem med småfisk.

Skalleslugerens ællinger opholder sig kun i redekassen i 1-2 dage, før der er afgang ud i det fri.

Yderligere oplysninger:

*Dansk Ornitologisk Forening (DOF),
tlf. 33 28 38 00.*

*Jan Blichert-Hansen,
DOF's artscaretaker for stor skallesluger.
Tlf. 20 26 66 41.*

*Knud Flensted, biolog i DOF.
Tlf. 21 24 22 75.*

FAKTA OM STOR SKALLESLUGER

Stor skallesluger er en talrig vintergæst i mange danske farvande og søer fra november til marts.

I januar er der i Danmarks fjorde og større søer talt flere end 10.000 individer.

Vintergæsterne er ynglefugle fra Nordskandinavien og Finland, hvor stor skallesluger yngler ved mange søer og i skærgården, og videre østpå i Rusland.

Stor skallesluger har i Danmark været totalfredet siden 2014.

Den er en udpræget fiskegourmet, der jager de fleste arter af småfisk i de vandområder, hvor den lever.

Skalleslugere har i næbbet små takker, der fungerer som tænder, der kan holde byttet af glatte fisk fast.

Lokalt i Danmark har stor skallesluger gennem tiden haft adskillige øgenavne.

Mange steder har den heddet havgasse eller skørand.

I Vendsyssel blev den kaldt torskind, mens man på Sydøstfyn døbte den bøgeskræppe.

Ved Gilleleje hed stor skallesluger også græsand, og ved Karrebæk Fjord kaldte lokale den for en skovand.

Annonce

bleshøyt optik

ETABLERET | 1887

SKALLESLUGERPROJEKTET OMKRING SØNDERBORG

Af Kaj Abildgaard

Vores stor skalleslugerprojekt blev først rigtig sat i gang i 2007. Det startede med at den daværende miljøminister (Conny Hedegaard) ville udpege en ansvarsart i alle kommuner. Det kunne være specielle dyr eller fugle, som der skulle sættes særlig fokus på. Sønderborg kommune fik tildelt pirol. Det var der ikke så meget ved. Dels havde den forladt vores egn som ynglefugl, og dels var det ikke muligt at gøre noget for den.

I stedet for foreslog vi stor skallesluger. Også på den tid var der mangel på egnede hule redetræer, så vi kunne her hjælpe med opsætning af redekasser. Kommunen bevilgede kr.2.000, og herfor gik naturskolen i gang med at bygge redekasser. Det blev til en snes stykker, som de ovenikøbet satte op fra slottet og til og med Sønderskoven alle vendt mod syd ud mod havet.

Vi (Ornitologisk Forening for Als og Sundved) påtog sig at passe kasserne dvs. holde øje med kassernes tilstand samt indflyvningsmulighed og tjekke yngle resultatet.

Vi har senere tilkøbt yderligere kasser. Vi er nu oppe på at tilse knap 75 kasser, hvoraf der er positivt yngleresultat i en

tredjedel. Derudover er der gerne 5-6 natugler, som også bruger kasserne. Nogle kasser, som ikke er blevet benyttet i en årrække, flyttet vi hen til forhåbentlig et bedre sted.

I starten tjekkede vi kasserne ved at kravle op på en stige og om muligt at kikke ind i kassen. Det havde 2 ulemper. Dels skulle vi have stige med. Dels kunne man risikere at få en forskrækket fugl i hovedet. For en del år siden gik vi over til at tjekke kasserne ved brug af en teleskopstang med et endoskopkamera. Det var betydelig hurtigere. Alligevel har vi valgt at lavet 2 kontrolhold, så vi kan overstå optællingen på et par dage. I 2007 havde vi 5 sikre ynglepar, så med sidste års 23 sikre er vi godt tilfredse.

Et spørgsmål, som vi ofte har stillet os selv, er, hvor tæt må redene være.

Vi har kasser i en have i tilknytning til en gård. Der er en lille sø i haven med en ø på 7-8 m, hvor de står 4-5 store træer. Her er opsat 5 kasser tæt ved hinanden. Som reglen er der yngle i mindst 3. Det næste specielle ved stedet er, at der er 1½ km til havet, så de stakkels unger kommer ud på noget af en travetur, når de forlader reden.

OPSLAGSTAVLEN

Hvis man roder for meget i sin have, kan man komme til at forstyrre en lille jernspurv på sin rede. Der skete ikke nogen skade, og jeg tog det som en skøn naturoplevelse. Jeg håber ikke, at skovskaden finder den, for i morges hørte jeg dens larmende lyd i et paradistræ, hvor der var en tornirisk rede i en mistelten. Da jeg kom derud, var reden ødelagt. Naturen er barsk.

Gunnar Andersen

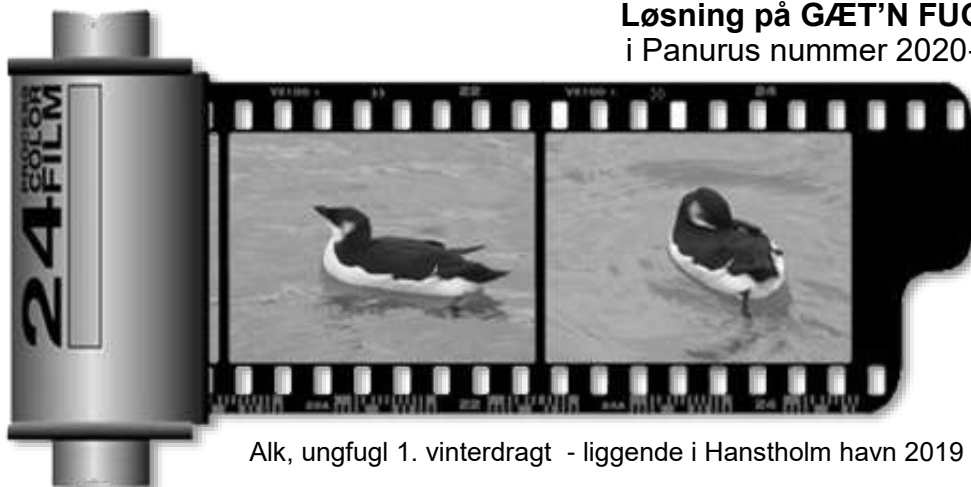

TILLYKKE til Preben Jensen, kasserer og bestyrelsesmedlem i OAS. Den 13. maj fyldte han 70 år. Det blev fejret med åbent hus, selvfølgelig med diverse restriktioner. Panurus ønsker Preben (der jo nu allerede er et godt stykke over de 70) held og lykke fremover. Indtil videre virker han jo frisk som en havørn.

GÆT'N FUGL

Løsning på GÆT'N FUGL
i Panurus nummer 2020-1:

Alk, ungfugl 1. vinterdragt - liggende i Hanstholm havn 2019

GÆT'N NY FUGL

Vad er nu det for en hvader?

Foto: Lars Peter Hansen

ATLINGAND

Af Per Bangsgaard

ATLINGAND

Kilde :

Fra DOF-basen.dk / art

Fakta om fuglen :

Vingefang: 63-69 cm

Længde: 38 cm

Vægt: 300-400 g

Ynglealder: 1 år

Kuldstørrelse: 8-11 æg

Antal kuld: 1

Rugetid: 21-23 dage

Ungetid: 35-40 dage

Atlinganden er en af vores mindste ænder, kun lidt større end krikanden. Navnet "atling" er jysk for efternøler og hentyder til, at man tidligere mente, at den kom fra det sidste æg i gråandens kuld. Hannen kendes på sit rødbrune hoved med en markant hvid øjenbrynstribe. Hunnen mangler krikandens grønne spejl.

Levested

Atlinganden yngler i et bredt bælte i den tempererede zone fra Vesteuropa over Rusland og Asien til Stillehavet i øst. Hovedparten af bestanden yngler i det centrale Rusland. I Europa er den fåtallig i Vesteuropa, og den forekommer ikke i det nordligste og sydligste Europa. I Danmark forekommer arten spredt, men den er meget fåtallig på Fyn og i det østlige og centrale Jylland. Den optræder både på strandenge og indlands i lav-

vandede, næringsrige søer og mosser, gerne omgivet af sumpede enge. På de fleste dan-

ske lokaliteter yngler kun et eller to par, men i Tøndermarsken, Vejlerne og på Tipperne optræder den i lidt større koncentrationer.

Atlinganden er den danske and, der trækker længst bort om vinteren. Vinterkvarteret for de europæiske fugle ligger ved de vestafrikanske floddeltaer syd for Sahara. I træktiden besøges Danmark af nordligere fugle, men eftersom vi ligger tæt på nordgrænsen, optræder de også her kun i begrænset antal.

For dem der kommer på vestkysten for at

se på fugle oplever tit den lille flotte and lette Enten fra kanalerne ude på Marsken eller i nogle små søer.

Mine oplevelser med atlingænderne

Den minder meget om vores krikand i størrelse og levemåde. Hvert forår kommer der en del af disse flotte ænder til Danmark for at yngle. Bestanden er ikke så stor, men alligevel ikke sjælden.

De fleste ser den kun lette fra kanalerne som jeg oplevede det ude på Marsken. Men med lidt tålmodighed og omtanke kan man godt komme til at oplevede dem her i foråret.

Jeg var så heldig, at jeg havde de her atlingænder liggende i en afvandingskanal i ca. 15 minutter, hvor jeg kunne nyde

deres flotte farver. Samtidigt fik jeg nogle gode billeder af denne flotte and.

Den er meget sky, så hvis man har en bil skal man altid sørge for at køre meget langsomt frem, så man får ænderne til at blive liggende på vandet.

Husk at have kameraet klar og vinduet rullet ned. Det er dine bevægelser der bestemmer om ænderne bliver liggende på vandet.

Hvis det lykkedes for dig, så får du nogle meget flotte ænder at kigge på.

De bedste måneder på marsken er nok marts/april måned. Det er den tid de parer sig. God fornøjelse med at finde dem og opleve dem.

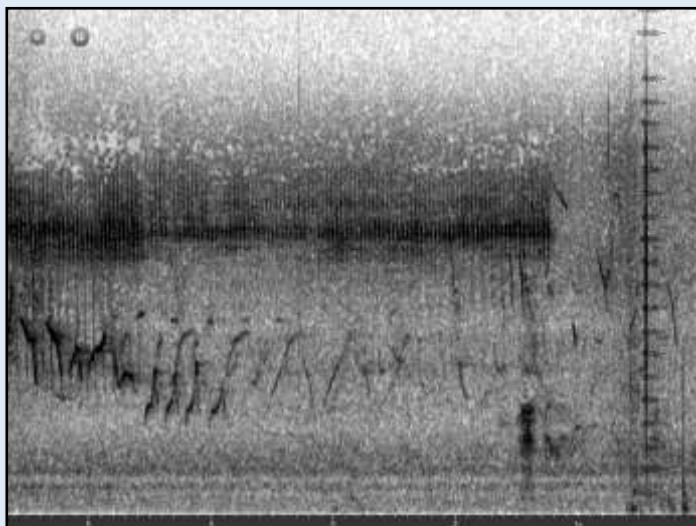
GÆT ET SPEKTROGRAM (nyt)

Af Lars Peter Hansen (knap så ny)

Nu burde PANURUS-læserne efterhånden være godt inde i fuglestemmerne - specielt efter repetitionsrunden i år. Måske er de nu modne til en lidt anderledes opgave - ud fra et aktuelt spektrogram.

Hvilke fugle sang, medens spektrogrammet blev optaget? (konstrueret ud fra min iPhone video) i Tinglev mose den 4. maj 2020 ?

Hvis du ikke kan vente på løsningen, kan den findes på DOF basen under indtastning fra 4.5.2020. Se kommentarfelt

SKALLESLUGER-KONTROL 2020

Af Klaus Bo Jensen

Den milde vinter og det pænt varme forår har bevirket, at vore dejlige fugle er ankommet 2 – 3 uger tidligere til landet end tidligere i år. Dette fik også indflydelse på vore kontrollure af skalleslugerkasserne i år. Vi ville gerne være færdige med kontrollen inden 10/5 for at sikre os, at ingen unger forlod reden uden, at vi havde fået dem registreret.

Så vi har fået alle vore 74 kasser kontrolleret imellem den 28/4 og 8/5 med venlig deltagelse af Lene og Per Berthing, Kaj Abildgaard, Peter Schwartz Jensen, Oliver Lauersen, Viggo Petersen, Kim Hagen Andersen og undertegnede.

Der tegner sig et billede af ynglesucces i vore "indre farvande" med koncentration af besatte kasser omkring Sønderskoven, Hørup hav, Broagerland, Alssund og Augustenborg fjord. Derimod er det skuffende, at der kun er 1 besat SS-kasse langs Als' østkyst ved Nørreskoven.

Dette giver os anledning til at "gentænke" flere af vore kasser, så vi kan få de "uproduktive" kasser nedtaget og genopsat på mere egnede steder. Dette vil være et indsatspunkt til efteråret, hvor vi må igangsætte et arbejde omkring omplaceringer. Dette vil være et arbejde, som måske kan appellere til flere af vore medlemmer, hvorfor I gerne må byde ind med deltagelse. Hvis I har lyst til at deltage i dette arbejde, hører jeg gerne fra jer.

Ellers kan jeg komme med følgende små historier/anekdoter/iagttagelser fra årets kontrollure:

Gerdas have i Skelde var desværre en smule skuffende i år. Gerda – som jeg mødte under kontrollen i Skeldekobbelskov - fortalte, at kort tid efter vores kontrol i 2019 forsvandt alle skalleslugerne fra kasserne i hendes have ! Jeg formoder, at der måske har været en mår på spil el. lign., men fakta er, at de ikke havde ynglesucces i 2019. I år var der alene æg/dun i 2 af hendes 5 kasser. De øvrige havde SS æg,

men desværre ingen dun, så jeg formoder, at æggene er golde. Det må vi kontrollere til efteråret..

Ved Hjortholm på Kegnæs var Viggo og jeg ikke særlig fortrøstningsfulde, da vi nærme-

de os redekasse-træerne. Hegnet var blevet stynet og der stod to nøgne træer for sig selv. Det ene havde tegn på spættehuller, og i det andet hang vores SS-kasse på en "træstump" uden grene, blade eller top. Men "sørme" om ikke SS hunnen lå på æg i kassen (hvinand kasse) ! Vi gik så ned til SS-kassen, men her hang kassen skævt i en 45 gra-

ders vinkel. MEN da vi indsatte kameraet, så vi en aggressiv tårnfalk gøre sig stor og bred, så her var der igen succes – og tilmed en ny art for kasserne !

Ved fiskerhytten i Sønderskoven, hvor Irmelin (skovrider) holder til, har vi 2 kasser, hvor den ene var en SS-succes i år. Men efter kontrollen sendte hun et foto af et eger, der var på besøg i en af kasserne. Forhåbentlig havde den valgt den ledige kasse med kvasfyld !

I 2019 var vi ikke særligt forventende med natugler i vore kasser. Men i år havde vi alligevel hele 5 kasser med denne dejlige fugl, der hver gang overrasker, når man får et billede på skærmen af den siddende i kassen. De store øjne følger en !

Ved Nausthuset ved Sottrupskov havde vi en spøjs oplevelse. Den forholdsvis nye kasse viste ynglesucces. Kameraet viste masser af æg – faktisk hele 6 æg. M E N der var noget galt ! Der lå 3 SS æg og 3 UU æg i kassen, og 1 SS nedenunder kas-

sen ! Hvad var der sket ? Højest sandsynligt var 1 fugl i gang med æglægningen, hvor den anden fugl så havde fået den jaget af reden. Midt i alt dette var der så kommet en predator (mår, krage, skovskade mv.) og gjort kort proces på ynglesuccessen! Sådan er naturen jo så forunderlig ! Sluttelig må jeg konstatere, at 2020 har

været et godt yngleår – nærmest på det sædvanligt gennemsnitlige. Det samme antal skalleslugere som de sidste år, lidt flere natugler end 2019 og en ny yngleart – tårnfalken ! Alt i alt må vi sige, at vores indsats omkring redekasser bærer frugt, og vi får beriget vores natur omkring os !

KORT OVER KASSER MED YNGLESUCCES I 2020

●	Stor skallesluger	23 kasser
●	Natugle	5 kasser
●	Tårnfalk	1 kasse

MINE AGERHØNS

Af Viggo Petersen

Gunnar har sine ugler, Klaus sine mursejlere og jeg har mine agerhøns.

Under foårsrengøringen af udestuen kom de helt tæt på (det var faktisk Karoline der opdagede dem). Det lykkedes at få en serie gode billeder.

Under gennemgangen af dem opdagede jeg, at hønen har et deformt næb, som åbenbart ikke generer den.

Nu håber jeg så bare, at næste billedserie bliver med en stribe kyllinger efter hønemor.

De agerhøns vi ser på Kegnæs er udsatte fugle, som de lokale jægere dog har selv-fredet.

Agerhønen er gået kraftigt tilbage i Danmark fra midten af det 20. århundrede med et fald fra ca. 100.000 til omkring 15.000 par. Også i Europa som helhed har der været en voldsom tilbagegang. Undersøgelser i England har vist, at bestandsnedgangen især skyldes øget dødelighed blandt kyllingerne. Dette forhold skyldes, at øget sprøjtning med pesticider dræber de insekter, som er deres hovedfødekilde. Bekæmpelse af ukrudtsplanter, f.eks. i grøftekanter, påvirker også fødeunderlaget for de voksne fugle. Økologisk landbrugsdrift burde give agerhønen bedre vilkår, men bør suppleres med andre tiltag som sikring af flere udyrkede landskabsstriber langs markerne, da agerhønen er i fortsat tilbagegang.

DOFBASEN

TUR FORSLAG

Af Kim Hagen Andersen (tekst og foto)

Så er de alle kommet (fuglene) Så der er ingen undskyldning for ikke at tage en tur **ud i det blå**. (Kim Larsen sang fra 1979). Man kunne tage en tur i Torup made en aftenstund i stille vejr og høre nattergalen synge, eller Kær Vestermark, ude bag ved skydebanen. Eller en frisk sviptur til vesterkanten og se om man kunne finde en hedeheg. Nu da vi er ved hedeheg så kunne man se efter om der skulle være en steppeheg et sted i det sydjyske. Sidste år havde jeg en ung steppeheg i Torup made 1 måned for tidlig og det må

Stor skallesluger

Steppeheg

være en der har ynglet ikke så langt væk (radius 100 km siger de kloge) i Frøsløv plantage er der vendeheg og skovsanger lige nu det er to fine fugle at få x på. Man kunne jo også gå nogle af de ture som

har været aflyst pga. Covid 19. Det er jo et fedt om man går dem i marts, april eller juni. Eller hvad med at gå på jagt efter stor skallesluger med unger, hvor godt har de klaret sig, her er Vemmingbund og Broager land gode muligheder, skriv endeligt ind i DOF basen hvad du ser. Birdrace var også en mulighed sæt en tid kl 0800 til 1200 ?? Hvor mange arter kan jeg nå at se på Als, men lad være med at snyde 😊 Dette lille race har vi haft som en "tur" desværre var der for få tilmeldte, men vi var 3 hold/biler og det var vildt sjovt. Pludseligt kunne man ikke finde den mest enkle fugl. GO TUR og glem ikke kaffe og madpakke. PS husk der skal af sprittes og helst indefra 😊

Annonce

 HaveJan.dk
Jans Stubfræsning · Tlf. 28 14 44 64

Faglært Anlægsgartner,
Have- & landskabstekniker

Jan Ravnborg

Nørrehedevej 11, Østerby • 6280 Højer
Telefon: 28 14 44 64 • jan@havejan.dk
www.havejan.dk

OAS FUGLETURE

Juni - august

Margrethe-Søen, Gråsten.

Torsdag d. 6. august kl. 9:00 – 11:30.

Vi kikker på skovens og søens fugleliv.

Mødested: P-pladsen ved skovkanten nær "Margrethe-Søen".

Indkørsel fra Felstedvej ca. 2-3 km fra slottet i Gråsten.

Turleder: Lars P. Hansen. Tlf. 40 87 62 44. Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Aftentur til Trillen.

Tirsdag d. 11. august kl. 19:00 – 21:00.

Vi kikker efter vadefugle, ænder, gæs med mere.

Skægmejsen plejer også at lade sig høre.

Mødested: P-pladsen lige før Høruphav.

Turleder: Kaj Abildgaard. Tlf. 30 20 84 56. Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland

Oldenor, Bundsø og Mjels Sø.

Lørdag d. 22. august kl. 9:00 – kl.12:00.

Med den nye Bundsø har vi fået endnu et godt fuglested på Nordals. Vi vil besøge alle 3 søer, som hver for sig har en del arter.

Mødested: P-pladsen ved pumpehuset ved Mjels Sø.

Turleder: Gabor Graehn. Tlf. 42 72 04 40. Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Formiddagstur til Trillen.

Fredag d. 28. aug. kl. 9:00 – 11:30.

Vi ser på forskellige ænder og evt. vadefugle. Sidste år sås 3 skestørke.

Mødested: P-pladsen lige før Høruphav.

Turleder: Kaj Abildgaard. Tlf. 30 20 84 56. Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland

FORMANDENS PIP

Af Kaj Abildgaard

Når jeg har været ude på fugletur, indberetter jeg gerne i DOF basen, hvad jeg har set. Det gør jeg både for at holde styr på egne observationer, men også for at andre kan se, hvor de kan finde en fugl, som de måske selv gerne vil se. Det kan ikke undgås, at jeg der lige som andre steder kan lave skrivefejl. Derfor er jeg meget glad for, at nogle gør mig opmærksom på fejlene, så DOF basen kan være korrekt. Tak for det.

Storkebestanden i Danmark har nu endelig fået et længe ønsket løft. 7 par har jeg læst skulle nu yngle.

Vores område har der været lidt rod i familieforholdene. I Smedeager ankom

det "gamle" par, men hannen forsvandt uvidt hvorhen. Så kom der et nyt lidt yngre par, som overtog reden. I Broderup syd for Tinglev etablerede et nyt par sig i en rede. Også ved Kravlund SV for Tinglev var der et par på en rede, men om det holdt, er noget usikkert.

Nattergalens udbredelse er sørgelig. På de gode steder Tinglev Mose og Kær Vestermark, hvor der tidligere er hørt en del, er der i år indtil nu kun registret 2 i Tinglev Mose og 1 ved Kær Vestermark. Derudover enkelte lidt spredt rundt. Jeg fik et tip om, at der ved Terkelsbøl mose også skulle være flere. Prøv en gang om I kan finde dem?

DAGENS SPEJDERGERNING

af Klaus Bo Jensen (tekst og foto)

Onsdag den 13/5-20 var jeg igen, igen på en fuglemission efter en ny sønderjysk års-art. Denne gang galt det alkene og lomvierne ved Sønderstrand i Aabenraa, som jo hvert år kommer i forsommeren for at raste der. De viste sig – som du skulle – efter forholdsvis kort tid. Så satte jeg kompasset efter Gråsten skovene for at se, om den grå fluesnapper havde indfundet sig i slotsparken, som den har for vane.

På vej dertil kom jeg kørende af Felstedvej, hvor jeg pludselig så et vibepar i vilde flyvemanøvre over landevejen. På selve landevejen så jeg 4 små unger, der løb forvirret rundt midt på vejen. Jeg "kastede" bilen ind til siden og gik ud på vejen. Heldigvis var der ingen biler på vejen, så jeg gik hen til vibeungerne, og fik gennet de 3 af dem ud til vejrabatten. Men den sidste af dem ville lege "flyverskjul". Den lagde sig fluks på asfal-

ten og "spillede" død. Samtidig kom der en modkørende bil, som jeg dog efter ivrig gestikuling fik til at køre stiltfærdigt forbi stedet.

Jeg fik samlet det lille kræ op i min hånd. Hold da op, hvor fed en fornemmelse det var. Jeg kunne mærke dens varme krop, hjertets pulsering og de "monster-store" vibe-ben, der bevægede sig. Den blev sat ned i rabatten, men straks havde den igen kurs imod vejen. Jeg stillede mig imellem, og heldigvis lykkedes det mig at få den gennet ind i grøften til de øvrige unger.

Jeg blev der lidt på afstand, og da der ikke viste sig nogle unger på vejen, og moderfuglene blev mere afdæmpede, kunne jeg genoptage min kørsel imod Gråsten-skovene.

Sådan er der jo så mange specielle fugleoplevelser derude.

For denne gerning tildeles Klaus Bo Jensen:
Hjælp-fugle-i-fare-mærket.

"tjikker likker tjikker likker tjau tjau"

I lighed med ØRNE-TV OG UGLE-TV på DOF.dk, kan du følge et fiskeørnepar fra Gribskov på Sjælland.

Brug flg. link: <https://stream.webstream.dk/naturstyrelsen/>

Fiskeørnen yngler senere end de to førnævnte det betyder, at du kan nå at få "det hele med".

Billedkvaliteten er rigtig fin og der er god indsigt i reden.

Billedet her er et screenshot fra den 12. maj 2020

Annonce

ALT I BYGGERI !

DIN PROFESIONELLE BYGGEPARTNER

SIB[®]
BYGGERI

Sjællandsgade 8-14 • 6400 Sønderborg
tlf. 74 42 49 19 • sib@sib.dk • www.sib.dk

BRUSHANE TINKSMED STEPPEHØG

Af Johan Chr. Homann - www.futo.dk

Torup made, Sydals, 2020

Torup made, Sydals, 2020

Arbild, 2020

PANURUS

Udgives af:

Ornitologisk Forening for Als og Sundeved (OAS).

Oplag: ca. 225 eksemplarer.

Tryk: A. Søe-Knudsen, Stoholm
ISSN0904-5619

PANURUS er et medlemsblad for Ornitologisk Forening for Als og Sundeved (OAS). Bladet udkommer som udgangspunkt med 4 årlige numre.

Synspunkter, der kommer til udtryk i artikler m.m., dækker ikke nødvendigvis foreningernes holdninger. Eftertryk i uddrag er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Bladets formål er bl.a.:

- at formidle sønderjyske ornitologers naturoplevelser.
- at formidle den løbende diskussion om naturbevarelse.
- at være til gensidig inspiration.
- at formidle ornitologisk viden om primært den sønderjyske fuglefauna.

Redaktion

Viggo Petersen

Kongshoved 5

Kegnæs

6470 Sydals

5135 1373

petersenviggo@gmail.com

PRODUKTIONSPLAN FOR 2020

- Deadline for nr. 1 er 15. februar
- Deadline for nr. 2 er 15. maj
- **Deadline for nr. 3 er 15. august**
- Deadline for nr. 4 er 15. november

Artikler sendes som vedhæftet Word-fil.

Billeder og illustrationer sendes som jpg-fil/jpeg-fil eller som papirfoto /tegning til scanning (ønsker du sidstnævnte retur, bedes du notere det). Send helst ikke pdf-filer, da disse ikke umiddelbart kan redigeres.

Besøg også
www.oasweb.dk
med ture, fotos
og blog.
Her finder du også
tidligere numre af PANURUS

Med ca. 200 modtagere har PANURUS en pæn læser-skare. Bladets indhold bygger på artikler og billeder, der genspejler medlemmernes oplevelser. **Vi modtager derfor gerne artikler/billeder fra dig. Disse vil blive bragt med minimal redigering.**

Redaktionen opbygger et billedarkiv om Sønderjyllands natur og fugleliv. Til dette arkiv modtager vi gerne billeder fra medlemmer fra hele landsdelen. Alle skarpe billeder har interesse og kan sendes til redaktionen. Angiv venligst oplysninger om billedet (hvem, hvad, hvor, hvornår).

Ved gengivelse i PANURUS vil fotografen altid blive krediteret.

SWAROVSKI OPTIK

MacNab.eu

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

Nærskøbel 7 · 6400 Sønderborg · Tlf. 74 43 16 46

STØT VORE ANNONCØRER - DE STØTTER OS

ORNITOLOGISK FORENING FOR ALS OG SUNDEVED

Formand: Kaj Abildgaard

Johan Skjoldborgs Vej 3
6400 Sønderborg.

Tlf.: 3020 8456

mail: kajabildgaard@stofanet.dk

www.oasweb.dk

Kontingent for 2020 (kr. 150,00)
indsættes på 1551 - 9104429

~~AFSENDER~~

PANURUS

Viggo Petersen
Kongshoved 5
Kegnæs
6470 Sydals

